

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Unius rei possunt esse plures fines

urn:nbn:de:bsz:31-102400

laboret, cùm nullus sit Princeps, quin totò pectore rebellionem aversetur. E. nec superius argumentum non potest omnis labis esse expers. Est enim ipsi planè simile.

REGULA II.

Vnius rei possunt esse plures fines.

I. Bifariam ut, ut vnius rei sint plures fines, Primò ita, ut sint subordinati, sive ut unus ad alterum referatur, quomodo medicamenti evacuationis à Mediciò præscripti finis est expulsio prætorum humorum, quæ, quia ad ulteriorem referatur finem, nimirum ad recuperandam sanitatem, ideò & medicamenti illius finis, & quidem ultimus, est sanitas.

II. Secundò, ut fines sint disparati, ut ita loquar h. e. unus ad alterum non referatur. Ita Philosophus *II. de animâ text 88.* & linguæ & aëri, qui respiratione trahitur, duplicem assignat finem; illa enim & ad *ῥεῦσιν*, & ad *Ἀφελῆσιν*, gustum & locutionem: hoc autem ad temperandum calorem internum, & ad vocem efformandam. Coniugii fines sunt, generatio sobolis, mutuuum auxilium, & devitatio fornicationis.

III. Quæritur hîc, an possit quis sibi habere, propositos plures ultimos fines? Ubi notandum ex Thomâ *I. 2. q. 1. a. 5.* & Interpretibus ejus; aliud esse dicere, plures res posse esse ultimum finem ejusdem hominis; aliud, posse ejusdem hominis plures esse fines ultimos.

IV.

IV. & simul
quamqu
sed parte
de eo vid
Augusti
Marcum
constitu
bonum k
constare
rioris ve
quæq; p
ultimus

V. E
se conce
fines ult
in extre
congero

VI. S
se, neg
ratione
ultimi
ut ad eu
duo fin
ad neu
rum fin
ultimu

VII
merito

IV. Prioris sensus est, plures res conjunctim & simul sumtas esse unum finem hominis, unamquamque autem seorsim non esse totum finem, sed partem unius finis. Et hoc verum est, neque de eo viderur esse controversia. Et facit huc, quod Augustinus *L. XIX. de Civ. Dei c. III.* memorat, Marcum Valerium finem felicitatem & ultimum finem constituisse in diversis rebus. *Summum*, inquit, *bonum hominis, quod fit beatus, utriusque rei bonis constare dicit, & animæ scilicet & corporis.* Posterioris verò sensus est, plures res esse, quarum unaquæque per se & seorsim ab aliis considerata, sit, ultimus finis.

V. Et diverso quidem tempore hoc fieri posse concessum videtur, ut si libidinosus, cujus finis ultimus sunt voluptates corporis, laberetur in extremam avaritiam, & omnes actiones suas ad congerendas pecunias referret.

VI. Sed eodem tempore id locum habere posse, negant Thomas & ejus discipuli *loc. cit.* Inter rationes præcipua hæc est, quod de ratione finis ultimi fit, ut compleat appetitum hominis ita, ut ad eum quis omnia referat. Sed si statuatur, duo fines ultimi, neuter illozum erit ultimus, quia ad neutrum omnia referuntur. Non enim illorum finium unus ad alterum refertur, cum aliàs ultimus non esset.

VII. Verùm de hæc sententiâ fortassis non immeritò quis dubitaverit. Videtur enim non esse

Q

de

de ratione ultimi finis, ut simpliciter ad ipsum omnia referantur, sed sufficere, ut ad ipsum aliqua referantur, ipse autem ad nullum aliud, sive ut ejus gratiâ aliquid sit, ipse autem nullius alterius gratiâ. Nam finis ultimus duo importat, unum, quod est finis; alterum, quod est ultimus. Ut sit finis, satis est, quod sit id, cujus gratiâ aliquid est, sive ut ad ipsum aliquid referatur. Ita enim describit Philosophus finē. Ut autem est ultimus, hoc dicit, quod ipse ad nullū alium finem referatur.

IX. Quibus præmunitis, non video, quid obster, quo minus aliquem eodem tempore plures fines ultimos habere sibi præfixos asseramus. Quis usu venire neget, ut in obsidione urbis inter oppugnatores sit, qui alacriter mortis periculis sese committat, ut si vi ea capta fuerit, & rapinis discescat, & promiscuæ veneris licentiâ libidinem expleat, aut ad summum dignitatis gradum evehat, & ita quidē, ut isthæc ad nihil aliud referat?

IX. Dicis: illa duo non esse duos fines diversos, sed constituere unum integrum finem, juxta ea, quæ dicta fuerunt §. IV.

X. Verùm nescio, an id concedere oporteat, tum utraque, & voluptates, & pecunia vel summi honores, separatim expetantur.

XI. Cajetanus *in loc. Thomæ cit.* responderet, in casu §. IIX. allatō & similibus non constitui plures ultimos fines, sed unū tantum, quia quam-

vis aliqu
la omnia
ultimum
gorius de
VI.

XII.

sermone
Id enim
possit fin
quodlibet
At Cajet

simul ad

XIII.

queziō.
dici mo
plenè a
aliâ re i
ad eum
tantum
nius ho
sibi pro
lia prop
nes, qu
compl
finē. E
mas, ci
se poss
nifestū
quo ne

vis aliquis amet plura bona simul, eum tamen illa omnia referre ad seipsum, tanquam ad finem, ultimum. Idem volunt Scotus *l. d. I. q. V.* & Gregorius de Valentia *tom. II. disp. gen. I. q. I. punct. VI.*

XII. Verum recte notat Gabriel Vatzquetz, sermonem hinc loci esse de fine non *cui*, sed *cujus*. Id enim controversitur, an unus & idem homo possit simul duo vel plura bona amare, ita ut quodlibet eorum habeat rationem finis ultimi? At Cajetanus tantum ostendit, cum plura aliquis simul amat, finem *cui* esse unum.

XIII. An distinguendum cum Gabriele Vatzqueziô, & asserendum, ultimum finem duobus dici modis, uno, id quod est optimum, & satiat plenè appetitum ejus, cujus est finis, ita ut nullà alià re indigeat? Vocari, ait, finè operantis, quod ad eum operans omnia referat, & non solum tantum opus. Hinc ratione non possunt simul unius hominis plures esse fines ultimi, ut si quis duo sibi proposita habeat, quæ propter se expectat, & alia propter ipsa, ejus non sunt simul duo ultimi fines, quia nullum per se & seorsim appetitum ejus complet, sed utriq; concurrunt ad complendū unū finè. Et hoc modo de fine ultimo loquitur Thomas, cum duos ultimos fines unig eodè tēpore esse posse negat, quæadmodū ex lectione ipsius manifestū est. Deinde dicitur finis ultimig eò modo, quo nos diximig *s. VII. nēpe id, c* *ia aliud*

Q 2

appetimus, ipsum autem nullius alterius gratia quem Vatzquez vocari ait finem ultimum negativè, vel ipsius operis. Et hâc acceptione ostensum est, posse aliquem simul plures ultimos fines sibi habere propositos. Confer etiam Vatzquezi-um *Tom. cit q. XII a. III.*

REGULA III.

Cujus facultatis, finis subordinatur fini alterius facultatis, illa facultas alteri illi facultati subordinatur.

I. Bellarminus *Lib. V. de Rom. Pont.* disputans, potestatem Politicam esse subjectam potestati Ecclesiasticæ, posseque aded Pontificem mutare regna, unque ea auferre atque alteri conferre, inter alias probationes utitur præsentî propositione, quam dicit esse Aristotelis *I. Eth. c. I.* Subsumit autem jta: Finis temporalis subordinatur fini spirituali, sive finis potestatis temporalis subordinatur fini potestatis spiritualis. Ergo potestas temporalis subordinatur potestati spirituali,

II. Dicimus I. Aristotelem *cit. c. I.* non asserere, cujus facultatis finis subordinatur fini alterius, eam facultatem alteri facultati subordinati, sed, τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων εἶναι αἰετῶς ἐγὼ τῶν ὑφ' αὐτῶν, h. e. Lambino interprete, *fines earum artium, quæ principem locum obtinent, earum quæ eis subjecta sint, finibus esse optabiliores.*

III.

III. E
deprom
tem & e
sunt in h
litare. O
hæc ipsa
versantur
& à quib
contineb
ista prop
facultati
hæc ipsa
stam: cu
rius facu
propter
bitamus
IV. C
telis, ver
mentati
frenū, q
natur fi
quia fin
πολιτικῶν
qui est ἡ
ὑφ' αὐτῶν
ἰπικῆ,
πικῆ τῆ
artis fin
etiam a